

місця збереження даних в мережі Інтернет з метою встановлення та фіксування їх змісту. Фальшивість електронного доказу, що потягла ухвалення незаконного судового рішення, може бути підставою для його перегляду за нововиявленими обставинами.

Список використаних джерел

1. Кодекс адміністративного судочинства України / прийнятий Верховною Радою України 06.07.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – Ст. 391.
2. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
3. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 15.12.2017 // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436.

Ключові слова: електронні докази, державне регулювання.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Лавренова О. І.

Чернов Олександр Віталійович

студент 4 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРЕЦЕДЕНТНЕ ЗНАЧЕННЯ РІШЕНЬ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ДЛЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

В умовах сучасних глобалізаційних процесів у нашій державі відбувається переосмислення багатьох правових категорій, які в історичному процесі мають сталі значення. Одним із таких правових перетворень є переосмислення значення прецеденту як джерела права в правових системах країн романо-германської правової сім'ї, доктрина яких донедавна заперечувала саму можливість існування правових норм в іншій формі окрім нормативно-правового акту.

Але в умовах динамічного розвитку права та євроінтеграційних процесів все частіше піддаються критиці наукові роботи радянських вчених, через панування в їх працях нормативізму, відповідно до якого юриспруденція тлумачила систему джерел права як систему нормативно-правових актів, заперечуючи судову правотворчість [1, ст. 76]. Проте розглядаючи осучаснене розуміння місця судової практики серед інших джерел права можемо констатувати, що відбуваються зміни у праворозумінні: на зміну нормативізму приходять різноманітні правові школи та концепції; зникає

догма ідеології та її вплив на науку; відбулося усвідомлення, що право і його верховенство не тотожні законності.

Але метою нашого дослідження є саме роль, значення і міра адміністративної прецедентності рішень Верховного Суду (далі ВС) для державних службовців. Як зазначає Задирака Н.Ю., постанови ВС містять вказівки, які є обов'язковими для суду першої інстанції при новому розгляді справи та при розгляді матеріалів касаційної скарги чи касаційного подання. Приймаючи постанови, ВС усуває неоднакове застосування судами однієї і тієї самої норми права і створює єдину судову практику. З цією метою у постанові ВС, прийнятій за результатами розгляду касаційної скарги (подання), суд вказує на необхідність звернути увагу на ті чи інші обставини справи, що не були враховані судом, або були враховані невірні. Саме тому, на думку вченого постанови ВС відносять до джерел адміністративного права, фактично вони є актами тлумачення правильного застосування норм права [2, ст. 116]. На нашу думку, із позицією вченого варто погодитися, оскільки і справді запровадження судових прецедентів в адміністративному судочинстві вже на сьогоднішній день стає важливим фактором удосконалення здійснення правосуддя (зокрема, шляхом утвердження інституту зразкових адміністративних справ). Проте, враховуючи оновлене адміністративне законодавство (а не адміністративно-процесуальне), маємо підстави стверджувати, що прецедент виходить за межі його традиційного судово-правозастосовного розуміння, набуваючи неабиякого значення і безпосередньо для адміністрування.

Так, в розрізі обраної для дослідження проблематики варто звернути увагу саме на прецедентне значення рішень ВС для державних службовців. Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 року, було внесено зміни до Закону України «Про державну службу», у статті 65 (стосується підстав притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності) частину другу доповнено пунктом 15, відповідно до якого дисциплінарним проступком є прийняття державним службовцем рішення, що суперечить закону або висновкам щодо застосування відповідної норми права, викладеним у постановах Верховного Суду, щодо якого судом винесено окрему ухвалу [3]. Оскільки прийняття державним службовцем рішення, яке суперечить висновку наданому ВС з приводу застосування тієї чи іншої норми права (за додаткової умови – винесення судом стосовно службовця окремої ухвали) є дисциплінарним проступком, то справедливо стверджувати, що прецедент може виступати у якості джерела права для прийняття тих або інших рішень державним службовцем. Важливо, що за допущення державним службовцем дисциплінарного проступку, який розглядається, суб'єктом призначення або керівником державної служби такому

публічному функціонеру може бути оголошено догану (яка виступає не найлегшим видом стягнення). Тобто, реальність і суттєвість дисциплінарної відповідальності за відступ від правової позиції найвищого суду обумовлює реальне прецедентне значення рішень ВС у процесі діяльності державного службовця.

На жаль Національне агентство з питань державної служби не надає роз'яснення стосовно розглянутої нами правової норми, і також не має інформації про те, чи працює дана норма на практиці (відсутні відомості про притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності за даним пунктом статті 65 Закону України «Про державну службу»). Зауважимо, що розглянута новація потребує вирішення прикладних питань (зокрема про те, який суб'єкт владних повноважень буде слідкувати за рішеннями ВС, що матимуть значення прецеденту, і на кого будуть покладені функції з ведення обліку таких рішень та забезпечення адміністративного контролю за їх виконанням).

На сьогоднішній день така правова категорія як прецедент набуває нового розуміння і поступово стає джерелом як права в цілому, так і стосовно окремих підгалузей та інститутів адміністративного права, в даному випадку – підгалузі службового права. Коли ж на майбутнє рішення ВС набудуть повноцінного прецедентного значення і знайдуть своє вичерпне нормативне закріплення в позитивноправових джерелах, то саме судовий прецедент виступатиме тією динамічною частиною формалізованих правових джерел адміністративного права (якої сьогодні так не вистачає), відображаючи багатогранність і мінливість реального життя, балансуючи між належним і наявним, абстрактним і конкретним, загальним і окремим, динамічним і статичним.

Список використаних джерел

1. Журавльов А.В. Судовий прецедент як джерело право в адміністративному судочинстві / А. В. Журавльов // Актуальні проблеми держави і права : Збірник наукових праць. – 2016. – Вип. 76. – С. 75-84.
2. Загальне адміністративне право: підручник/ [Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А. та інші]; за аг ред. І.С. Гриценка. – К. : Юрінком Інтер, 2017. – 568 с.
3. Закон України «Про державну службу» [Електронний ресурс]: Верховна Рада України: офіц. Веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

Ключові слова: прецедент; державний службовець; дисциплінарний проступок; рішення ВСУ; публічне адміністрування.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Хамходера О. П.